

Giorgio Agamben

Et spørgsmål

Med en oversættelse, der retter en fejlopløsning i Agambens tekst

“For byen blev pesten begyndelsen på en opløsning [...] Ingen var længere opsat på at blive ved med det, som vedkommende før havde anset for at være det gode, fordi det altid var muligt, at den pågældende afgik ved døden før.”

Thukydid, *Den peloponnesiske krig*, II, 53.

Med den, der måtte ønske det, vil jeg gerne dele et spørgsmål, som jeg nu uophørligt har tænkt på i en måned. Hvordan er det gået til, at et helt land er brudt sammen etisk og politisk over for en sygdom uden at opdage det? De ord, jeg har brugt til at formulere dette spørgsmål, er overvejede med omhu. Målestokken for abdikationen fra ens egne etiske og politiske principper er faktisk ganske enkel: Det drejer sig om at stille sig spørgsmålet om den grænse, man ikke er parat til at overskride ved at give afkald på dem. Jeg tror, at den læser, der gør sig besværet med at tage de efterfølgende punkter i betragtning, ikke kan undgå at medgive, at den tærskel, der adskiller menneskeheden fra barbariet, er blevet overskredet – uden at det er blevet opdaget, eller mens man har ladet som om, at det ikke blev opdaget.

1.

Det første punkt er måske det alvorligste, og det vedrører de døde personers kroppe. Hvordan har vi kunnet acceptere alene i en *risikos* navn – en risiko som det ikke var muligt at præcisere – at de personer, vi holdt af, samt at mennesker i al almindelighed ikke blot døde alene, men at deres lig blev brændt uden jordefærd, hvad der aldrig var sket før i historien fra Antigone til i dag.

2.

Uden at det gav os større problemer og alene i en *risikos* navn, en risiko som det ikke var muligt at præcisere, har vi siden accepteret at begrænse vores bevægelsesfrihed i et omfang, som det aldrig var sket før i landets historie, end ikke under de to verdenskrige (under krigen var udgangsforbuddet begrænset til bestemte klokkeslæt). I en *risikos* navn, en risiko som det ikke var muligt at præcisere, har vi efterfølgende accepteret en faktisk udsættelse af vores venskabs- og kærlighedsforhold, fordi vores næste var blevet en *mulig* smittekilde.

3.

Dette har kunnet ske – og her rører vi ved fænomenets rod – fordi vi har splittet enheden i vores livserfaring, der uadskilleligt altid er kropslig og åndelig samtidigt, og opdelt den i en rent biologisk størrelse på den ene side og i et følelsesmæssigt og kulturelt liv på den anden. Ivan Illich påviste, og David Cayley huskede os på det for nylig, at moderne lægevidenskab har et ansvar for denne splittelse, som anses for en selvfølgelighed, men som i stedet udgør den største af abstraktionerne. Vel vidende, at en sådan abstraktion er blevet virkeliggjort af moderne videnskab gennem anordninger til reanimation, som kan holde en krop i live i en rent vegetativ tilstand.

Men såfremt en sådan tilstand udstrækkes hinsides de rummæssige og tidsmæssige grænser, der er ejendommelige for den, sådan som man forsøger at gøre det i dag, og får det til at blive en slags princip for social adfærd, så havner man i modsigelser, hvorfra der ikke er nogen udvej.

Jeg ved, at der straks vil være nogle, som skynder sig at svare, at det drejer sig om en tidsbegrænset tilstand, som vil gå over, hvorefter alt vil vende tilbage til sådan, som det var før. Det er sandeligt besynderligt, at man kan gentage det, hvis det da

ikke er mod bedre vidende, når de selv samme myndigheder, der har udråbt undtagelsestilstanden, bliver ved med at erindre os om, at selv når undtagelsestilstanden er overstået, vil man skulle fortsætte med at overholde de samme anvisninger, og at overholdelsen af “social afstand”, som den er blevet kaldt med en sigende underdrivelse, vil udgøre det nye princip for indretningen af samfundet. Og uanset om det er sket i god tro eller mod bedre vidende, så vil det, man er gået med til at lade sig underordne, ikke kunne slettes.

Eftersom jeg har stillet mig anklagende over for det ansvar, som vi har hver især, så kan jeg nu ikke undlade at nævne det langt alvorligere ansvar, der tilkommer dem, som skulle have haft opgaven med at våge over menneskets værdighed. Først og fremmest Kirken, som ved at gøre sig til tjener for den videnskab, der er blevet vor tids sande religion, radikalt har fornægtet sine væsentligste principper. Under en pave, der hedder Frans, har Kirken glemt, at Frans af Assisi omfavnede de spedalske. Den har glemt, at en af barmhjertighedsgerningerne netop består i at se til de syge. *) Den har glemt, at martyrerne lærer os, at man må være rede til at ofre livet frem for at ofre troen samt at det, at man giver afkald på sin næste, indebærer at give afkald på troen. Juristernes er en anden kategori, der ikke har levet op til sine opgaver. Vi har i lang tid været vænnet til en uoverlagt brug af nødretsdekreter, hvorved den udøvende magt faktisk har kunnet træde i stedet for den lovgivende og dermed ophæve det princip om magtens tredeling, der kendetegner demokratiet. Men i dette tilfælde er enhver grænse blevet overskredet, og man får det indtryk, at statsministerens og sundhedsstyrelsesdirektørens ord besidder umiddelbar lovgyldighed, sådan som det blev sagt om Føreren ord. Og det er ikke til at se, hvordan frihedsbegrænsningerne, når først nødretsdekreterne har nået deres udløbsdato, skal kunne opretholdes, sådan som det bliver hævdet. Ved hjælp af hvilke retslige ordninger? Af en permanent undtagelsestilstand? Det er juristernes opgave at tilse, at forfatningens regler overholdes, men juristerne tier. *Quare silete iuristae in munere vestro? **)*

Jeg ved også, at der uundgåeligt vil være en og anden til at svare, at det tungeste offer er blevet bragt i de moralske princippers navn. Dem vil jeg erindre om, at Eichmann, der her tilsyneladende var i god tro, blev ved med at gentage, at han havde gjort, hvad han havde gjort, i overensstemmelse med sin samvittighed for at adlyde, hvad han anså for at være den kantianske morals forskrifter. En norm der hævder, at der må gives afkald på det gode for at frelse godheden, er lige så falsk og selvmodsigende som den norm, der påtvinger en opgivelse af friheden for at beskytte friheden.

13 april 2020
Giorgio Agamben

Noter

*) Pave Bergoglios kirke har tværtimod holdt de romerske kirker åbne og opfordret præsterne til at se til de syge. Der er døde nogenlunde lige så mange præster i den forbindelse som læger. – Oversætterens tilføjelse på baggrund af Marcello Taris rapport af 15 april 2020 fra Rom. Den rapport vil snart blive oversat til dansk sammen med andet tilsendt materiale sydfra.

***) På latin i teksten: “Hvorfor tier I jurister om jeres anliggende?”

Oversat af CJ